

Webbinarium om dödsolyckor på jobbet

21 oktober 2024

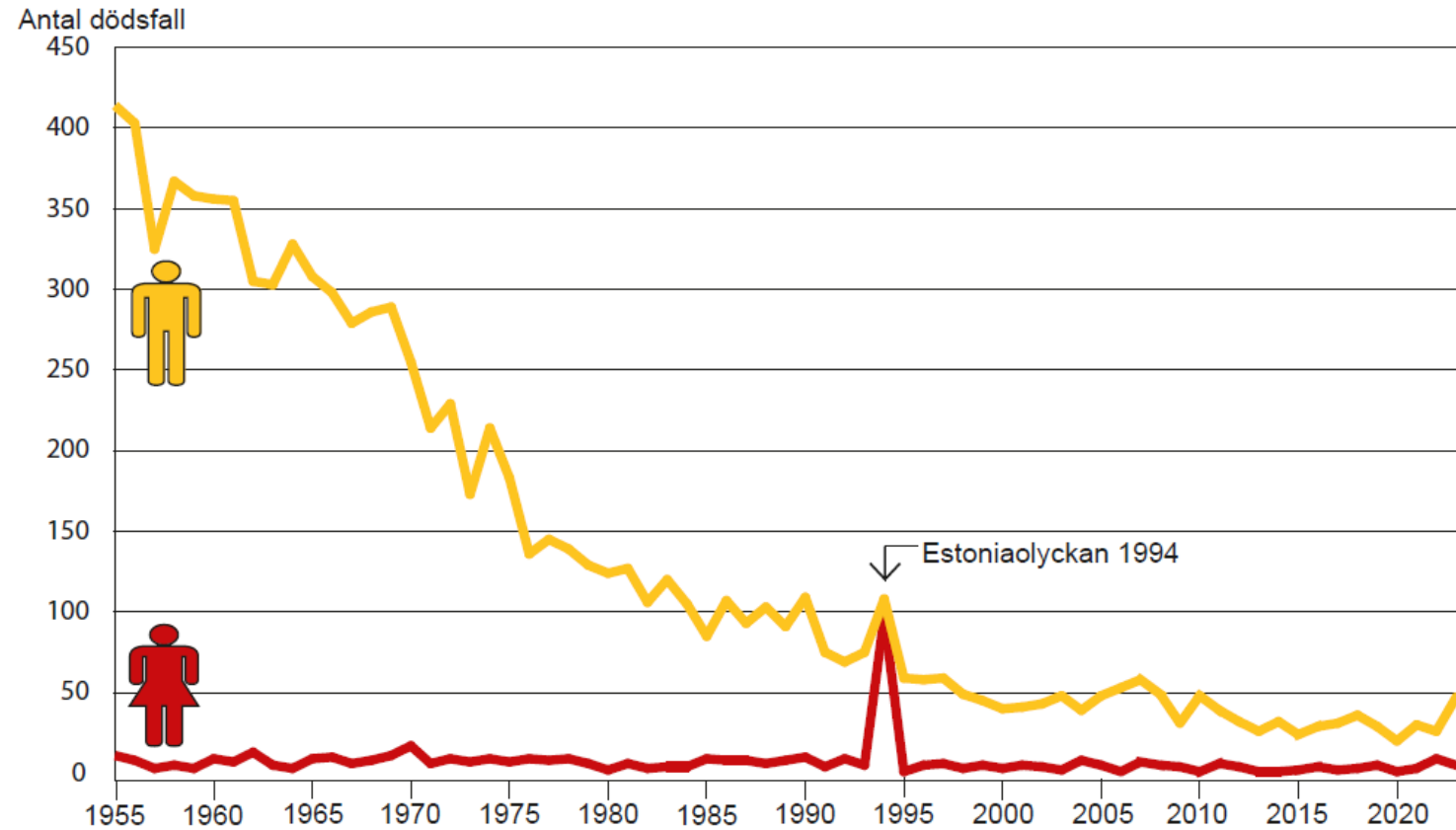
Program

- **Förhindra dödsolyckor – ett gemensamt ansvar**
Lars Löow, generaldirektör
- **Hur ser det ut?**
Ola Hansson, ledare av Arbetsmiljöverkets projekt mot dödsolyckor
- **Lärdomar av händelser från verkligheten**
Annika Gladh, arbetsmiljöinspektör
Ola Hansson, ledare av Arbetsmiljöverkets projekt mot dödsolyckor
- **Så kan vi vända trenden**
Peter Burman, tillförordnad chef för regelavdelningen
Karin Günther, ledare av Arbetsmiljöverkets program mot arbetsrelaterad dödlighet

Förhindra dödsolyckor – ett gemensamt ansvar

Hur ser det ut?

Dödsolyckor i arbetet 1955-2023 efter kön. Arbetstagare

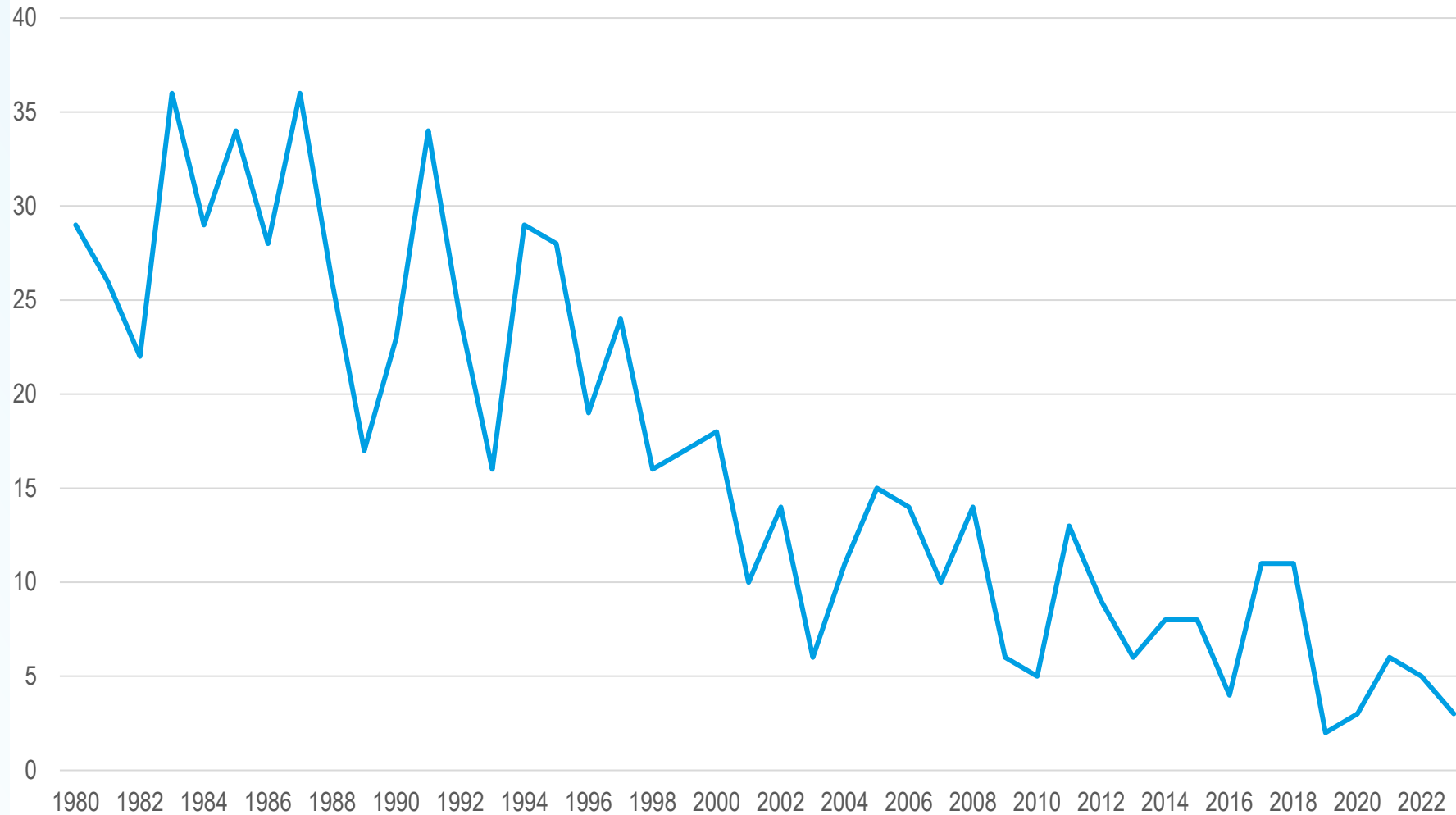

Källa: AV/ISA

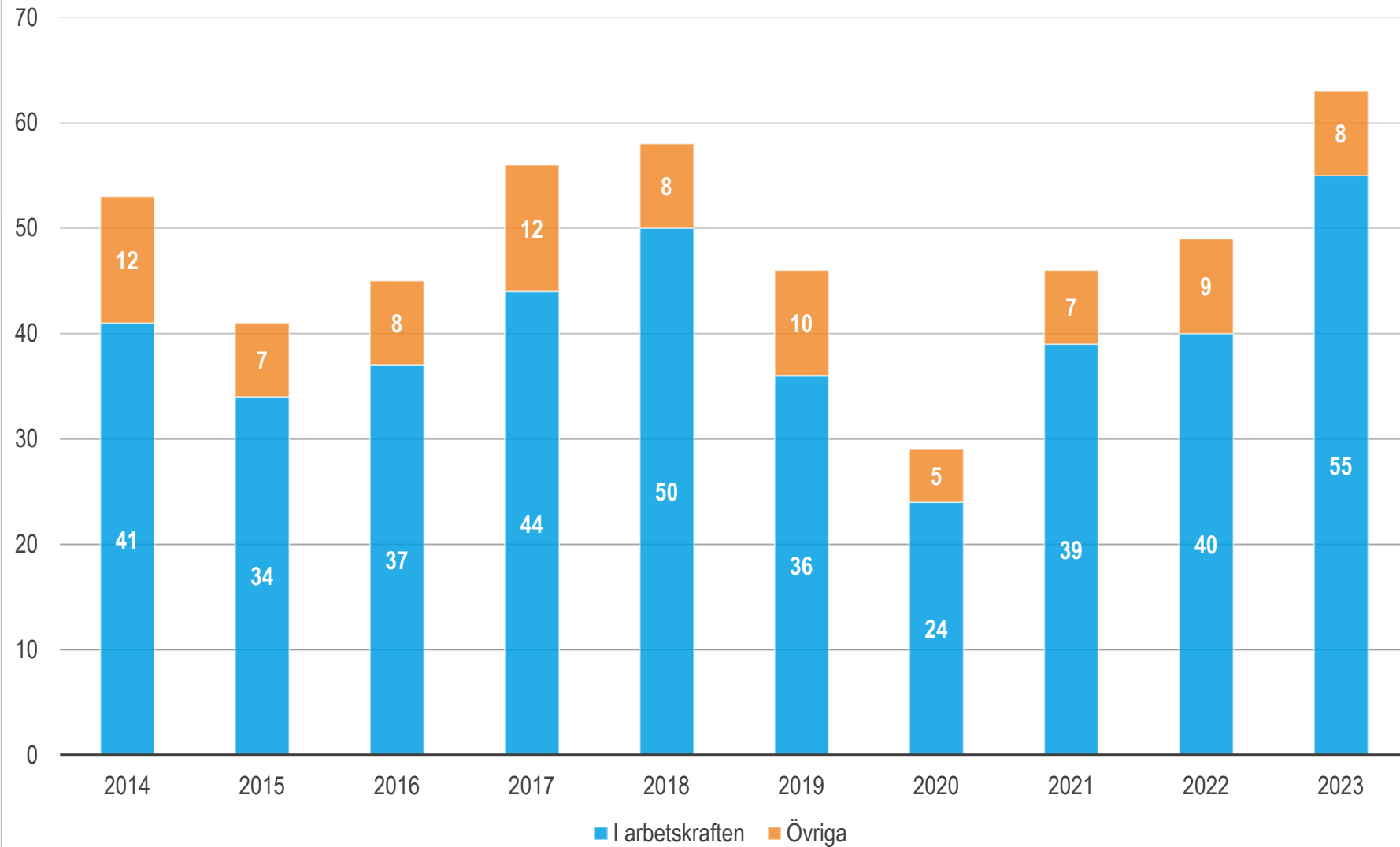
2024-03-01

Dödsolyckor i arbetet 1980–2023, egenföretagare

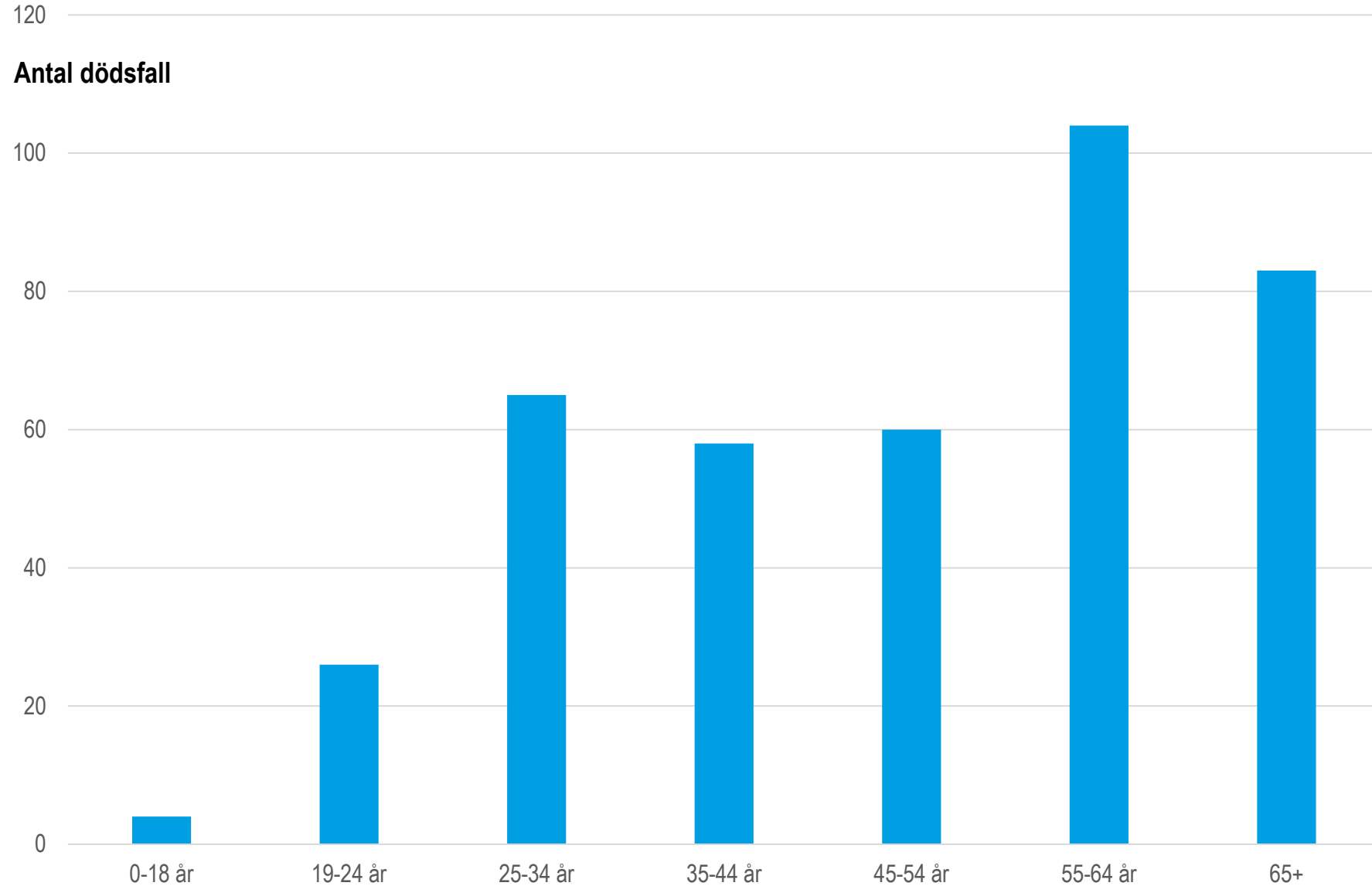
Antal dödsfall

Dödsolyckor i arbetet 2014–2023, antal

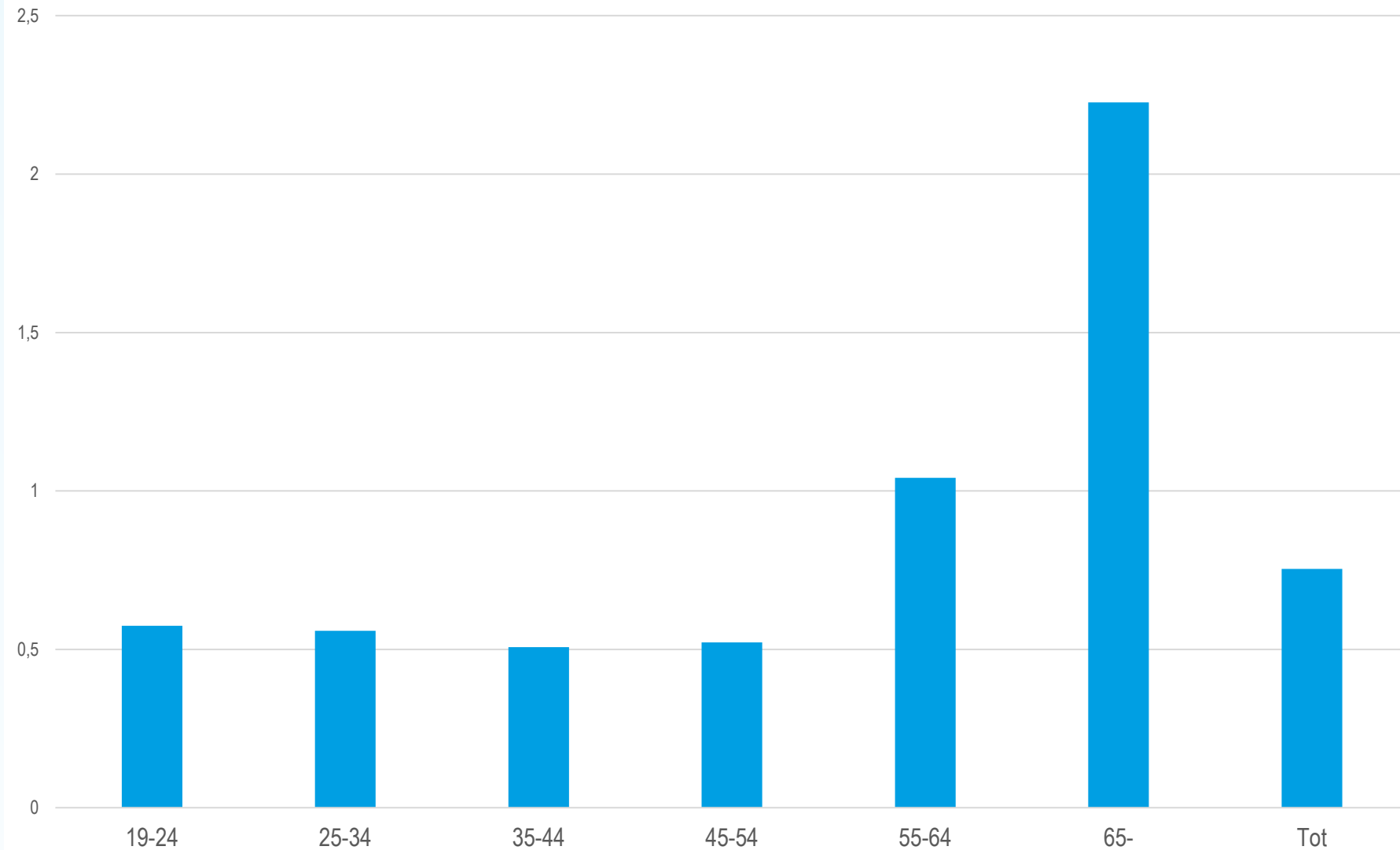

Dödsolyckor i arbetet 2014–2023 efter ålder, förvärvsarbetande

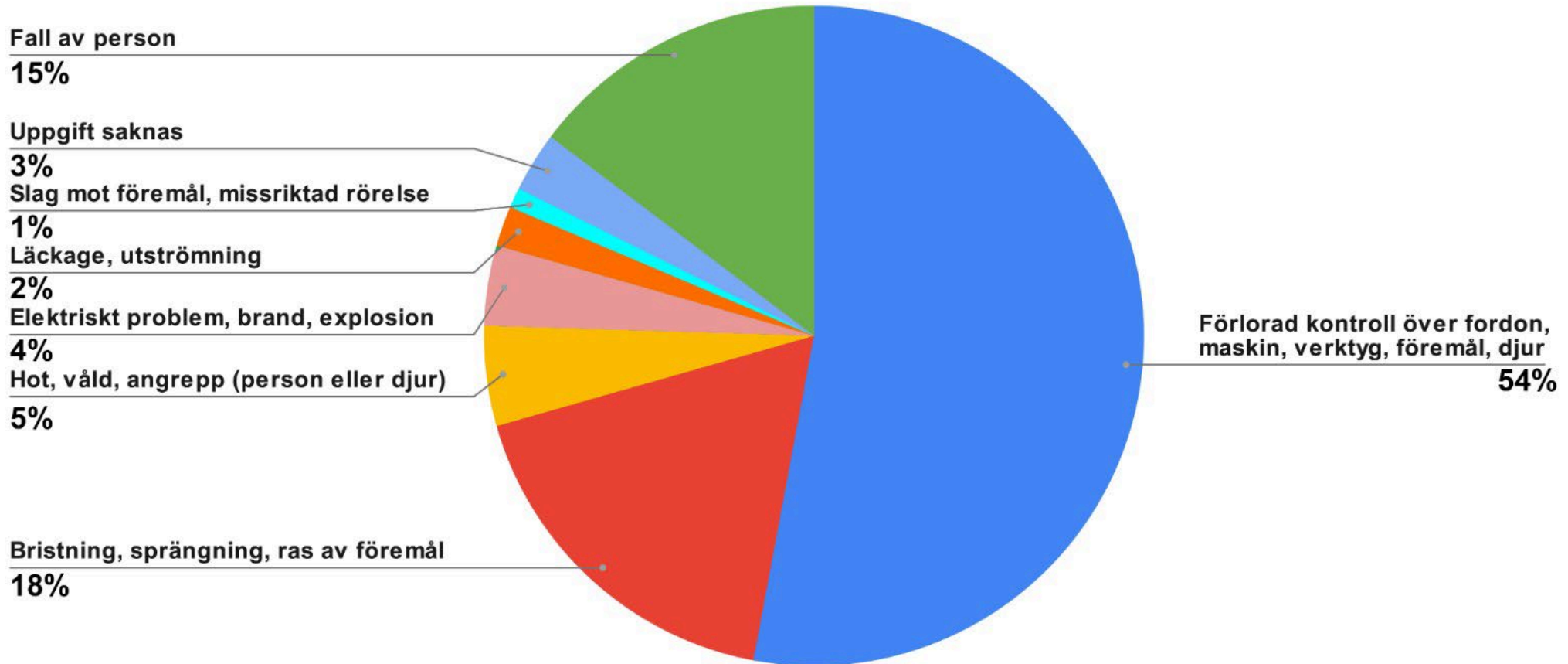

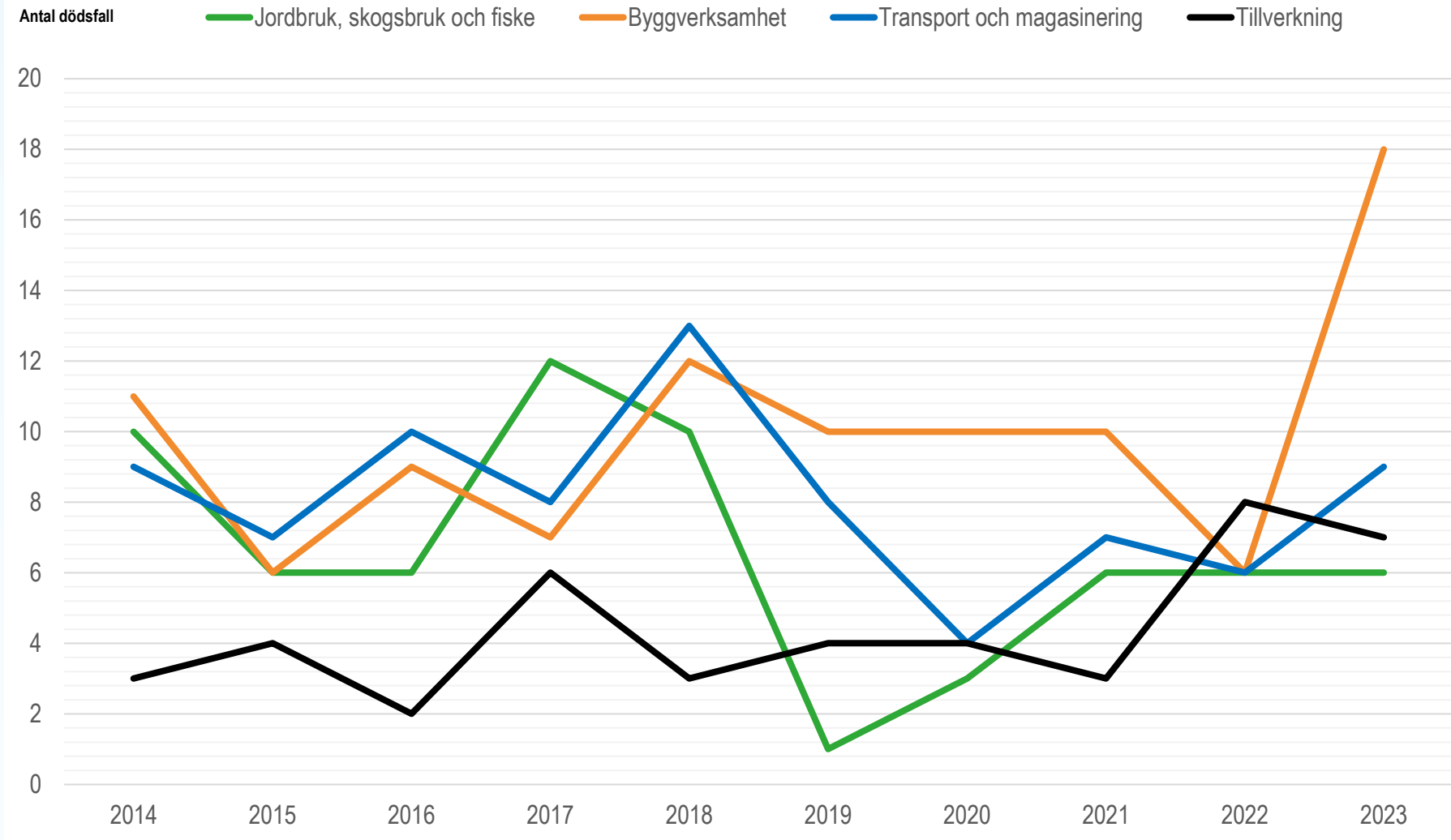
Dödsolyckor i arbete 2014–2023 efter ålder per 100 000 sysselsatta, förvärvsarbetande

Dödsolyckor i arbetet 2014–2023 efter orsak, förvärvsarbetande

Dödsolyckor i arbetet 2014–2023 efter branschgrupp, förvärvsarbetande

Dödsolyckor inom byggverksamhet

- Flest dödsolyckor till antalet
- Stor ökning under 2023
- Vanligaste orsaker:
  1. Förlorad kontroll över fordon
  2. Fall av person
  3. Ras av föremål
- Yrken:
  - Byggnads- och anläggningsarbetare
  - Anläggningsmaskinförare

Dödsolyckor inom jordbruk, skogsbruk och fiske

- Flest dödsolyckor per 100 000 sysselsatta
- Majoriteten är egenföretagare
- Vanligaste orsakerna:
  1. Förlorad kontroll över fordon
  2. Ras av föremål
  3. Förlorad kontroll av maskin
- Yrken:
  - Odlare (växter, frukt och bär)
  - Djuruppfödare och djurskötare
  - Skogsbrukare

Dödsolyckor inom transport och magasinering

- Ökning igen efter coronapandemin
- Vanligaste orsakerna:
  1. Förlorad kontroll av fordon
  2. Fall av person
  3. Ras av föremål
- Yrken:
  - Lastbils- och långtradarförare
  - Bil- och taxiförare
  - Maskinförare

Dödsolyckor inom tillverkningsindustri

- Ökning under senaste tioårsperioden
- Vanligaste orsakerna:
  1. Förlorad kontroll över fordon
  2. Förlorad kontroll över maskin
  3. Fall av person
- Yrken
  - Operatörer (process-, maskin-, sågverks-)
  - Underhållsmekaniker och maskinreparatörer

Mer statistik finns på av.se

[https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/
arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/](https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/)

Lärdomar av händelser från verkligheten

Så får vi kännedom om allvarliga händelser

- Arbetsgivaren ska underrätta Arbetsmiljöverket om dödsfall eller svårare personskada.
- Arbetsgivaren ska anmäla tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa och skador som drabbat flera arbetstagare samtidigt.
- Anmälan ska ske utan dröjsmål.

Arbetsgivaren ska utreda orsakerna

AFS 2001:1 om systematiskt arbetsmiljöarbete, 9 §:

”Om någon arbetstagare råkar ut för ohälsa eller olycksfall i arbetet och om något allvarligt tillbud inträffar i arbetet, ska arbetsgivaren utreda orsakerna så att risker för ohälsa och olycksfall kan förebyggas i fortsättningen.”

Så inspekterar vi dödsolyckor

- Vi kartlägger händelseförlopp och bakomliggande faktorer.
- Vi har MTO-perspektiv:
  - Människa
  - Teknik
  - Organisation

Så har vi valt ut de verkliga händelserna

- Vanligt förekommande händelsetyper
- Gemensamma faktorer och omständigheter
- Branschöverskridande exempel

Händelsetyper och branscher

- Händelsetyper
  - Fall från högre nivå
  - Arbetsfordon och mobila maskiner
  - Lastning och lossning
  - Klämd och träffad av föremål
- Branscher
  - Byggverksamhet
  - Transport och magasinering
  - Jordbruk, skogsbruk och fiske
  - Tillverkningsindustri

Avvikelser

- Något är inte som det brukar.
- Något går sönder eller är på väg att gå sönder.
- Man är på en annorlunda plats än "normalt".
- Den uppgift som ska lösas är inte den "vanliga".

Om underlaget för de valda händelserna

- Händelserna har inträffat under 2000-talet.
- Ärendena är avslutade.
- Innehållet bygger på Arbetsmiljöverkets utredning respektive arbetsgivarens utredning.
- Vi tar inte upp eventuella rättsliga efterspel.

Fall till lägre nivå

Återkommande omständigheter bakom händelserna

Brister eller avsaknad av

- fasta fallskydd
- personlig fallskyddsutrustning
- underhåll och kontroll.

Särskilt utsatta branscher och yrken

- Vanligt förekommande branscher:
  - Byggverksamhet
  - Tillverkningsindustri
  - Transport och magasinering
- Vanligt förekommande yrken:
  - Ställningsmontörer
  - Snickare, montörer, lastbilschaufförer med flera

Dödsolycka vid byggnads- och anläggningsarbete

Arbetstagare faller ned från ett tak

Bakgrund till händelsen

- En fastighet hade uppförts under längre tid.
- Takisoleringsarbete pågick med att skruva fasta isolerskivor.
- Isolerskivorna levererades i buntar på träpall.
- Pallarna lyftes upp på taket med en teleskoplastare.
- Skyddsräcke var monterat vid takkanten.

Hur händelsen inträffade

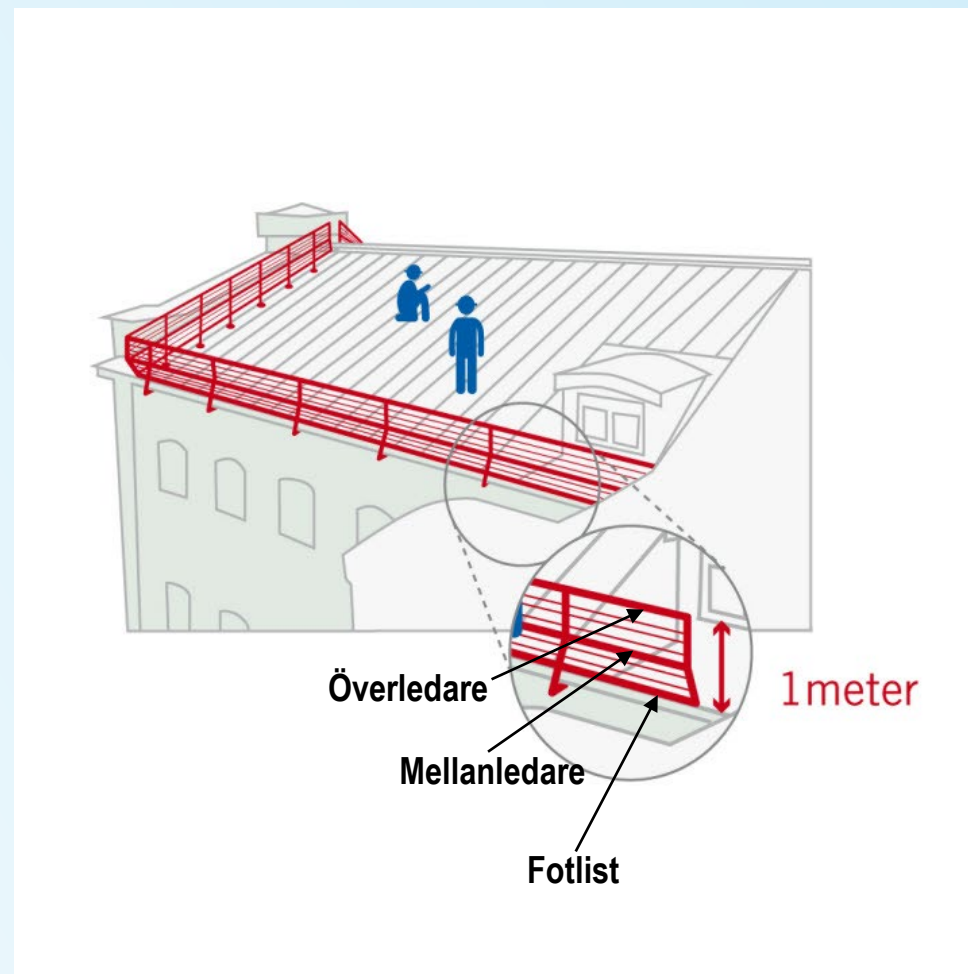
- Det blåste kraftiga vindbyar.
- En isolerskiva fångades upp av vinden och träffade en arbetstagare.
- Arbetstagaren föll ned från taket.

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfälligt fallskydd
- Löst material på tak
- Stark vind
- Ingen riskbedömning

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfälligt fallskydd
- Löst material på tak
- Stark vind
- Ingen riskbedömning

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfälligt fallskydd
- Löst material på tak
- Stark vind
- Ingen riskbedömning

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfälligt fallskydd
- Löst material på tak
- Stark vind
- Ingen riskbedömning

The image shows a document titled "Riskbedömning och handlingsplan" (Risk Assessment and Action Plan). The document is partially filled out and includes the following sections:

- Header:** "Riskbedömning och handlingsplan"
- Fields:** "Fällan", "Version", "Framtagen av MALIV", and "Godkänd av".
- Table:** A table with columns for "Riskbedömning", "Ansvarig", "Klart när?", and "Kontroll utförd. Datum.".

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Arbetstagare behövde stå vid skyddsräcket för att kommunicera med maskinföraren som transporterade pallarna.

Omständigheter kring händelsen

- Nya arbetssätt
- Nytt material
- Annorlunda byggkonstruktion

Arbetsfordon och mobila maskiner

Arbetsfordon och mobila maskiner – två grupper

Vägtrafikolyckor

Händelser utanför trafiken

Dödsolyckor i vägtrafik

- Yrkeschaufförer
- Andra som färdas på allmän väg i arbetet
- Trafikverket och Arbetsmiljöverket utreder.
- Arbetsmiljöverket utreder också händelser utanför trafik.

Dödsolyckor utanför trafiken

- En stor variation av arbetsfordon, branscher och arbetsuppgifter
- Hjullastare, truckar, grävmaskiner, åkgräsklippare, båtar med mera
- I huvudsak inom jord- och skogsbruk, transportverksamhet samt byggnads- och anläggningsarbete

Olika typer av händelser

- Vältningsolyckor
- Klämd eller träffad av något i samband med användning
- Påkörningar:
  - Påkörd eller påbackad
  - Åkning utanpå fordon, exempelvis tåg

Dödsolycka vid stängslingsarbete

Arbetstagare kläms av skopa på hjullastare

Bakgrund till händelsen

- Lantbrukets verksamhet omfattade både växtodling och djurhållning.
- Verksamheten bedrevs med hjälp av inhyrd arbetskraft.
- Arbetet som utfördes var stängsling av hage.
- Stolparna kördes ut med en hjullastare.

Bilden är en genrebild och har inget med själva händelsen att göra.

Arbetsmetoden som användes

1. En arbetstagare placerar stolpen där den ska vara, böjer sig ner och håller fast stolpen.
2. Maskinföraren kör fram hjullastaren och lägger an skopan mot stolpen.
3. När skopan möter stolpen tutar maskinföraren för att signalera till arbetstagaren att släppa stolpen och gå därifrån.
4. Med hjälp av skopan trycks stolpen ner i marken.

Hur händelsen inträffade

- Arbetstagaren hade placerat stolpen på avsedd plats.
- Maskinföraren la skopan mot stolpen och tutade. Hen uppfattade att arbetstagaren hade flyttat på sig.
- Skopan miste kontakten med stolpen.
- Arbetstagaren var kvar vid stolpen.
- Personen träffades av skopan och avled.

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Arbete i maskinens riskområde, under skopan
- Ingen riskbedömning
- Ingen utredning av tidigare tillbud

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Arbete i maskinens riskområde, under skopan
- Ingen riskbedömning
- Ingen utredning av tidigare tillbud

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Arbete i maskinens riskområde, under skopan
- Ingen riskbedömning
- Ingen utredning av tidigare tillbud

Riskbedömning och handlingsplan					
Förordning			Version		
Förberedd av MALIN			Godkänd av		
Riskbedömning		Åtgärd	Ansvarig	Klart när?	Kontroll utförd Datum
Ma	med				

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Arbete i maskinens riskområde, under skopan
- Ingen riskbedömning
- Ingen utredning av tidigare tillbud

Arbetsfordon och mobila maskiner – lastning och lossning

Lastning och lossning av gods

- Förekommer på både fasta och tillfälliga arbetsplatser.
- Lyftanordningar behövs ofta för att lyfta godset.
- Lyftanordningarna manövreras manuellt eller fjärrmanövreras.

Återkommande omständigheter bakom händelserna

- Arbetstagaren som omkommer har vistats i riskområdet.
- Ofta är det föraren av fordonet som omkommer.
- Det är vanligt att arbetet utförs som ensamarbete.
- Flera arbetsmoment inom riskområdet sker med hjälp av fjärrmanöverdon.
- Rutiner för att arbeta säkert i riskområdet saknas eller följs inte.
- Flera aktörer finns ofta på arbetsstället.

Risker vid lastning och lossning av gods

- Inspektionsinsats pågår.
- Tre av fyra inspektioner har lett till krav på arbetsmiljöåtgärder.
- Vanligaste kraven är på ett förbättrat systematiskt arbetsmiljöarbete.

→ Inspektionsinsats visar på brister i samband med lastning och lossning

3 SEPTEMBER 2024

Lastning och lossning är riskfyllda arbetsmoment som kan leda till allvarliga olyckor inom branscherna transport och bygg. Arbetsmiljöverket har genomfört en inspektionsinsats av 400 åkerier och andra transportföretag som levererar material till byggarbetsplatser. Vi ser att många av dem brist...

Pressmeddelande på av.se, 3 september 2024

Dödsolycka vid lossning av en transport

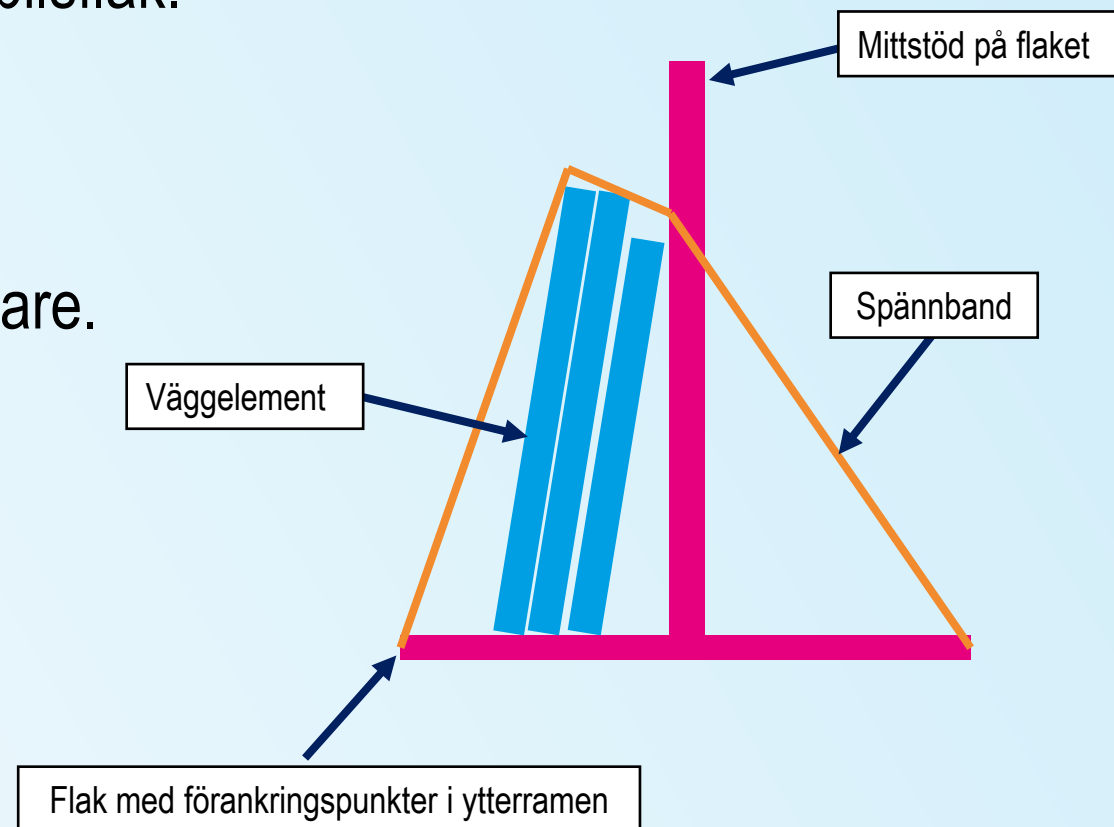
Arbetstagare träffas och kläms av byggmaterial

Bakgrund till händelsen

- På byggarbetsplatsen pågick en husbyggnation.
- Ett företag var byggherre och byggarbetsmiljösamordnare för utförandet (Bas-U)
- Företaget hade anlitat en entreprenör som tillverkar huskomponenter.
- Entreprenören ansvarade för transport, lossning och montering av komponenterna.

Hur händelsen inträffade

- Väggelement lyftes direkt med kran från lastbilsflak.
- Arbetstagare kopplade lasten till kranen.
- Spännband runt godset lossades.
- Väggelement välte och träffade en arbetstagare.

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfällig planering och organisation
- Ingen riskbedömning och instruktion för arbetet
- Arbetstagare i riskområdet
- Bristfällig säkring för ras

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfällig planering och organisation
- Ingen riskbedömning och instruktion för arbetet
- Arbetstagare i riskområdet
- Bristfällig säkring för ras

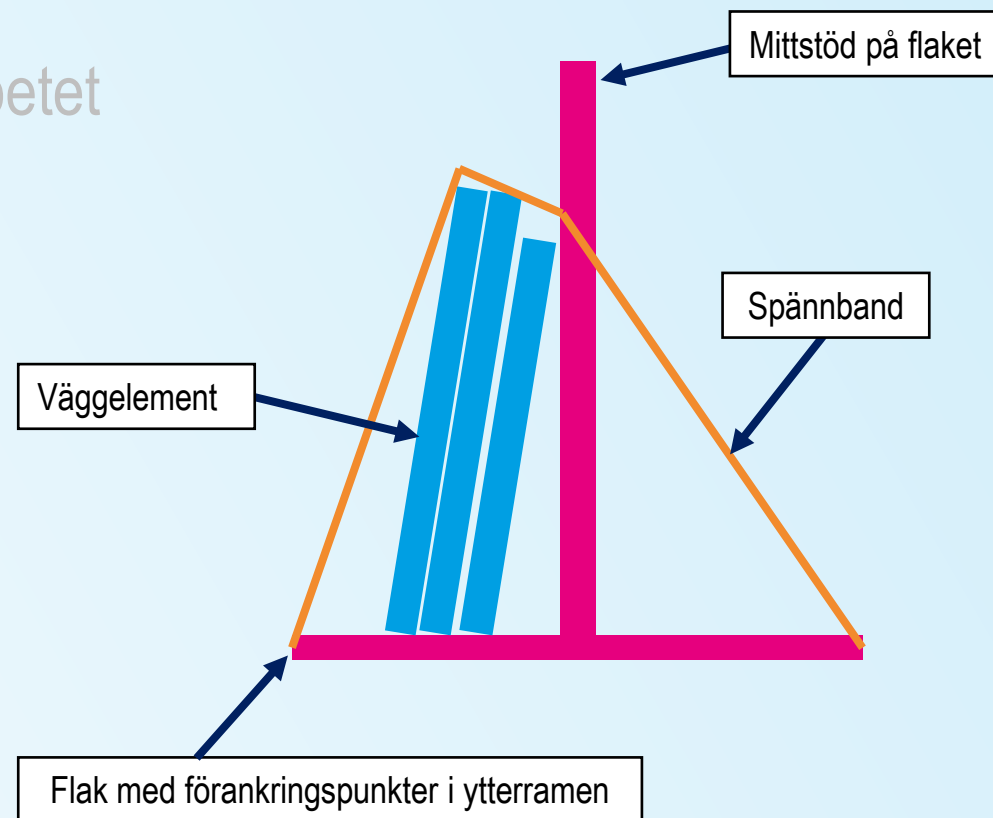
Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfällig planering och organisation
- Ingen riskbedömning och instruktion för arbetet
- Arbetstagare i riskområdet
- Bristfällig säkring för ras

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Bristfällig planering och organisation
- Ingen riskbedömning och instruktion för arbetet
- Arbetstagare i riskområdet
- Bristfällig säkring för ras

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Bristfälliga kunskaper i flera led
- Bristfällig arbetsmiljöplan

Träffad eller klämd av föremål

Dödsolyckor där någon blivit klämd eller träffad av föremål

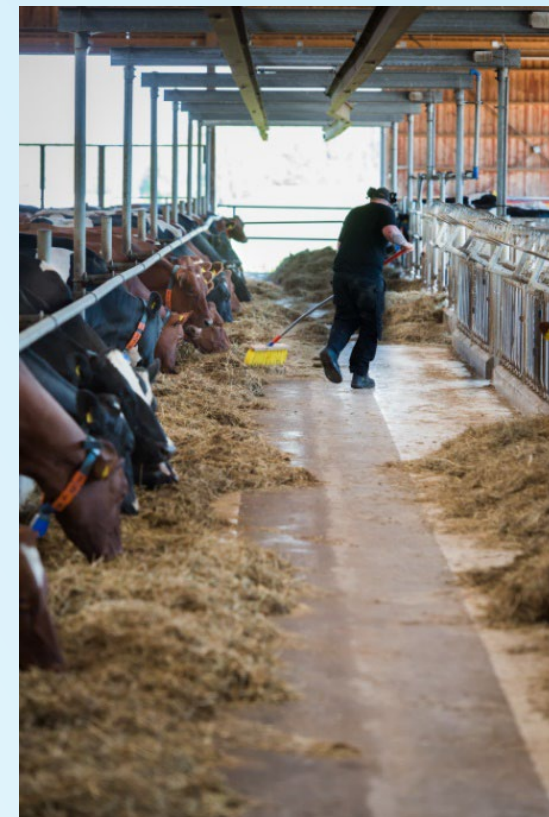
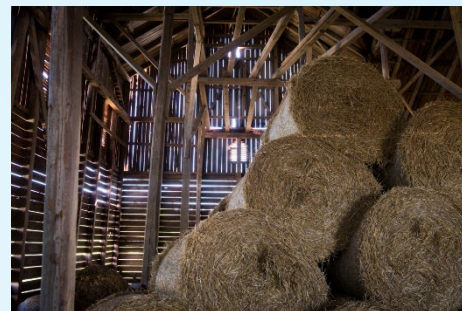
- Träd, maskindelar, material, djur, jordmassor och liknande
- En stor del av alla skadehändelser med dödlig utgång
- Särskilt utsatta branscher
  - Jordbruk och skogsbruk
  - Tillverkningsindustri
  - Byggverksamhet

Många dödsfall inom jord- och skogsbruk

- Skadad av boskap
- Träffad av fallande höbalar eller träd
- Klämd av jordmassor

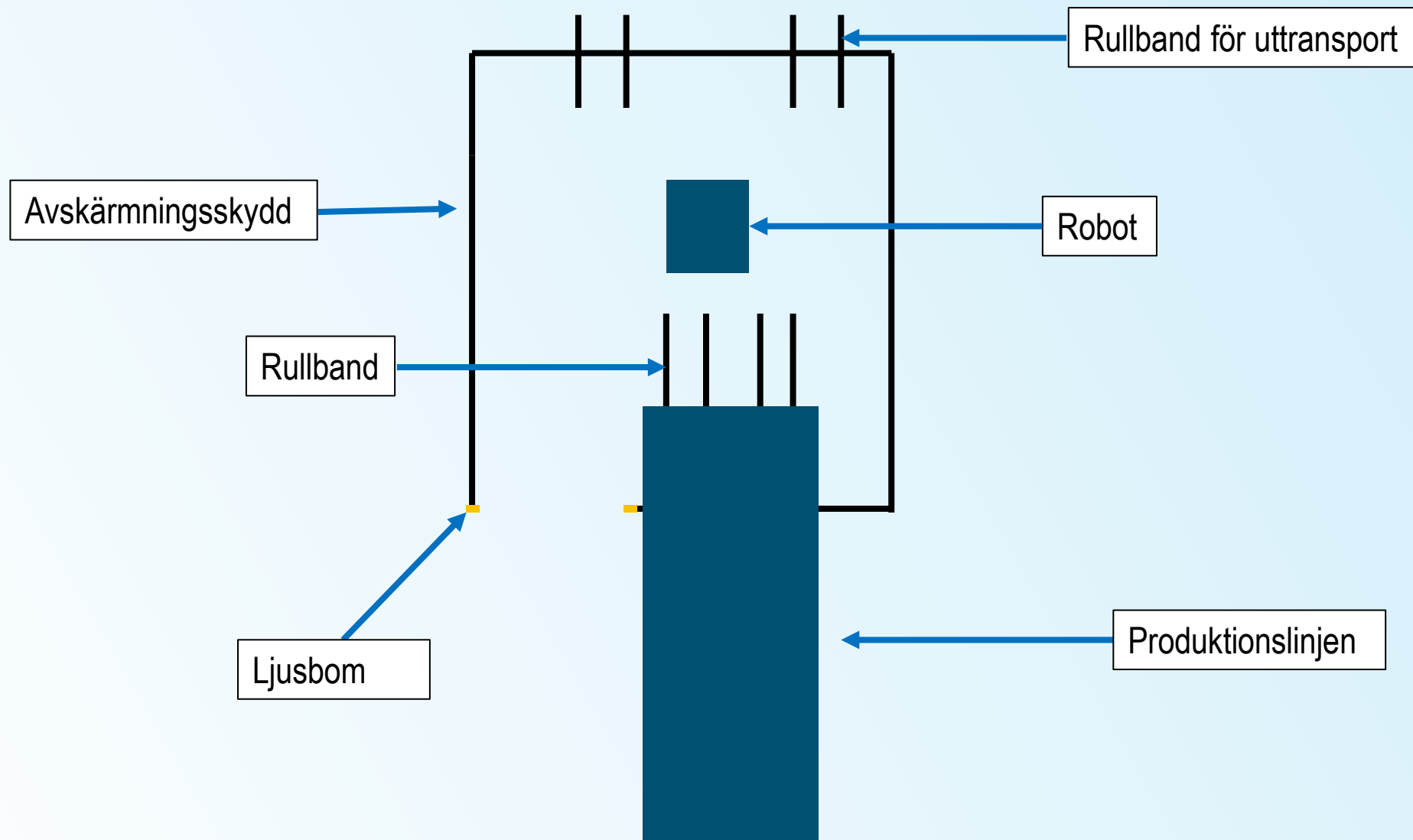
Dödsolycka inom tillverkningsindustrin

Arbetstagare klämd av robot

Bakgrund till händelsen

- Företaget producerade och packade material i kollin.
- En maskinlinje skötte de olika delarna av processen.
- En givare (sensor) signalerade till en robot att lyfta färdigt kolli.

Bakgrund till händelsen, fortsättning

- Inkörningsproblem
- Upprepade serviceinsatser
- Öppning i robotcellens avskärmningsskydd

Hur händelsen inträffade

- Arbetstagaren hade gått in i robotcellen.
- Roboten aktiverades.
- Arbetstagaren blev fastklämd av robotens gripklo.
- Nödstopp aktiverades men det påverkade inte robotens gripfunktion.

Faktorer som påverkat händelseförloppet

- Roboten var i drift.
- Det var möjligt att ta sig in i robotcellen.

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Inga dokumenterade kontroller
- Inget systematiskt arbetsmiljöarbete
- Bristfälliga arbetsmiljökunskaper

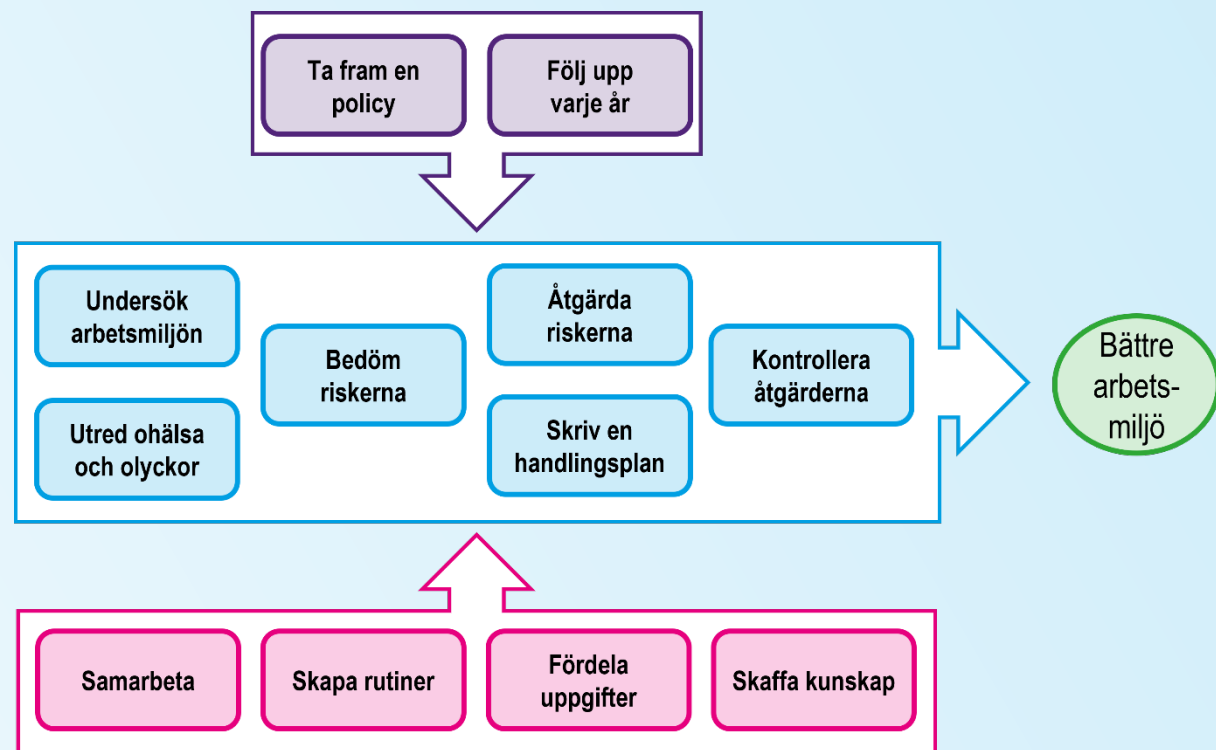

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Inga dokumenterade kontroller
- Inget systematiskt arbetsmiljöarbete
- Bristfälliga arbetsmiljökunskaper

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Inga dokumenterade kontroller
- Inget systematiskt arbetsmiljöarbete
- Bristfälliga arbetsmiljökunskaper

SAM-kartan, utan paragrafnummer

Andra faktorer som vi uppmärksammade

- Inga dokumenterade kontroller
- Inget systematiskt arbetsmiljöarbete
- Bristfälliga arbetsmiljökunskaper

Omständigheter kring händelsen

- Oklarheter kring nödstoppen i fabriken

Bilden är en genrebild och har inget med själva händelsen att göra.

Så kan vi vända trenden

Frågor att diskutera vidare utifrån

- Riskområde och lyft
  - **Arbetsgivare:** Hur identifierar ni riskområden vid lyft och arbeten med arbetsfordon? Hur kommunicerar ni vilka instruktioner som gäller för riskområdena?
  - **Intresseorganisation:** Vilket stöd kan ni ge för arbeten som har riskområden?

Frågor att diskutera vidare utifrån, fortsättning

- Sällanarbeten och oplanerade arbeten
  - **Arbetsgivare:** Hur undersöker, bedömer och åtgärdar ni risker vid sällanarbeten och oplanerade arbeten? Hur följer ni upp att åtgärderna har fungerat?
  - **Intresseorganisation:** Vilket stöd kan ni ge för att undersöka, bedöma och åtgärda risker vid sällanarbeten och oplanerade arbeten? Vilket stöd kan ni ge för att följa upp att åtgärder har fungerat?
- Risker i trafik
  - **Arbetsgivare:** Hur undersöker, bedömer och åtgärdar ni risker i trafiken? Hur följer ni upp att åtgärderna har fungerat?
  - **Intresseorganisationer:** Hur stödjer ni era medlemmar i att arbeta med detta? Till exempel att använda Trafikverkets vägledning.

**Mer om dödsolyckor på jobbet
och arbetsrelaterad död:**

www.av.se/arbetsrelaterad-dod